

Boekbesprekingen

Het Eiland van Weert

R.W. Akkermans, H.W.M. Suijlen, R. Bruinsma-Fortuin & O.P.J.H. op den Kamp (red.; 2022). Het Eiland van Weert. Ontdek de Natuur in Weert en Nederweert. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht, 466 pp.

MIDDEN-LIMBURG, NIET TE VERGETEN

Door E.J. Weeda

Deze anderhalve kilo zware turf uit Weert, waaraan tientallen mensen hebben bijgedragen, verdient landelijke bekendheid. Het is de hoogste tijd de natuur van Midden-Limburg met meer nadruk op de kaart te zetten. Al te vanzelfsprekend wordt Limburg in de voorstelling van Noord-Nederlanders verengd tot het zuidelijkste stukje van deze provincie.

Onbekend maakt onbemind, en dat was ruim een eeuw geleden niet anders. De botanici die er wél gingen kijken waren zo enthousiast over de omstreken van Weert dat ze hier van de weeromstuit het eerste Botanisch Station van Nederland stichtten (Egelie 1971; 1992). Maar deze eerstelling was geen lang leven beschoren: gesticht in 1905, werd dit veldstation al in 1913 bij gebrek aan belangstelling 'tijdelijk' gesloten – om niet meer open te gaan. Weert gold als te moeilijk bereikbaar, terwijl het juist in 1913 een spoorverbinding met Eindhoven kreeg.

Wat was het dat degenen die wel de tocht naar Weert maakten in vervoering had gebracht? Een blik op de verspreidingskaarten van *Isoetes echinospora*, *Trocdaris verticillata* (= *Carum verticillatum*), *Spiranthes aestivalis* en *Drosera anglica* (Mennema et al. 1980) maakt het duidelijk: hiér moest je zijn voor zeldzame moerasplanten! Met vooruitziende blik werd het genoemde viertal op de eerste 'Rode Lijst' van bedreigde moerasplanten geplaatst (Burck 1905). Niet ten onrechte, bleek spoedig: met veel geluk is *Isoetes* nog in één ven te vinden, de andere drie zijn al tientallen jaren geleden roemloos ondergegaan.

Wat bezielt 21ste-eeuwse Midden-Limburgers dan toch om zo'n stevig boek aan 'hun' natuur te wijden? Omdat er veel valt waar te nemen dat een belofte van herstel inhoudt. Natura 2000 draagt aan zulk herstel bij door de aanwijzing van drie gebieden die gedeeltelijk of geheel binnen de contour van Weert en Nederweert liggen: in de noordoostpunt de Grote Peel, in het oosten het Sarsven en De

Banen, en aan de westrand de Weerter- en Budelerbergen & het Ringselven, met inbegrip van het Weerterbos (Van den Munckhof 2009). In 'Het Eiland van Weert' zijn vijf hoofdstukken (3, 4, 7, 14 en 18) aan deze gebieden gewijd.

Maar de kaart voorin het boek (p. 4) laat zien dat in het zuiden van het gebied óók belangrijke natuur ligt, vooral (restanten van) doorstrommoerassen. De as van dit gebied is Tungelroyse Beek, die in hoofdstuk 10 uitvoerig ter sprake komt. Vooral de fauna profiteert hier van het beekherstel. Van de bossen in deze omgeving verrast De Krang door zijn rijkdom aan paddenstoelsoorten (kader 31), terwijl het Wijffelterbroek interessant is als laagveen-elzenbroek (hoofdstuk 12). Rietland met laagveensoorten komt voor in de Moeselpeel (hoofdstuk 9). Ondanks de hoge stikstofbelasting herbergt het Eiland van Weert een toplocatie voor stuifzandinsecten en korstmossen: de Tungelerwallen (hoofdstuk 16).

In de categorie 'kroonjuwelen buiten Natura 2000' verdient ook de Grote Moost speciale vermelding. Hoofdstuk 5 is gewijd aan dit *Peelveen gevoed door kanaal-kwel*. Het toont hoe een menselijke ingreep in het landschap – in casu het graven van de Noordervaart – onbedoeld een rijke vegetatie kan opleveren, in dit geval alkalisch laagveen (habitatype 7230).

Natura 2000 beoogt een Pan-Europees netwerk te vormen. Het is dan ook tragikomisch te noemen dat het bijna 64 km² grote Vlaamse Natura 2000-gebied 'Noord-Oost Limburg' vanaf de Zuid-Willemsvaart tot Stramproy nergens aan de Nederlandse kant van de grens een voortzetting vindt. Juist onder Stramproy, bij de Broekmolen, lag ooit het overgangsvveen met de grootste zeldzaamheidswaarde (Weeda & Siebel 2012). Maar ja, dat was 120 jaar geleden. Gelukkig hebben 21ste-eeuwse natuurliefhebbers hun variant van grensoverschrijdend gedrag, zoals het identificeren van de Abeek als levensader van *beide* Limburgen (Capals et al. 2012). In dezelfde geest krijgt het GrensPark Kempen-Broek vorm, zoals in hoofdstuk 12 van het hier besproken boek ter sprake komt.

LITERATUUR

- Burck, W. (1905). De verarming der wilde flora en voorstellen om deze tegen te gaan. *Nederlandsch Kruidkundig Archief* 1905: 49-69.
- Capals, P., J. Corstjens, R. Neyens, J. Paredis & H. Peeters, 2012. De Abeek, Levensader van beide Limburgen. Regionaal Landschap Kempen en Maasland, Genk, 247 pp.
- Egelie, G.C.M. (1971). Het eerste veldbiologisch station in de provincie Limburg: het Botanisch Station te Weert. *Natuurhistorisch Maandblad* 60: 57-60.
- Egelie, G.C.M. (1992). Het Kok Ankersmit station te Weert (1905-1913). *Weert in woord en beeld: jaarboek voor Weert* 6: 67-100.
- Mennema, J., A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate (1980; red.). *Atlas van de Nederlandse Flora 1. Uitgestorven en zeer zeldzame planten*. Kosmos, Amsterdam, 226 pp.

Van den Munckhof, P.J.J. (2009). Groote Peel; Weerter- en Budelerbergen & Ringselven; Sarsven en De Banen. In: J.H.J. Schaminée & J.A.M. Janssen (red.), Natura 2000-gebieden van Hoog Nederland, pp. 48-51, 158-165. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Weeda, E.J. & H.N. Siebel (2012). *Pseudocalliergon trifarium* (wormmos), *Scorpidium* spp. (schorpioenmossen) en andere bijvangst in herbariummateriaal van slijkzegge. Buxbaumiella 91: 1-14.

